

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

La data de 28 iunie 2004, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, ca lege-cadru care reglementează unitar diferite forme de cooperare judiciară internațională în materie penală.

Această lege organică a reprezentat un pas important spre integrarea României în spațiul de libertate, securitate și de justiție al Uniunii Europene, fiind apreciat ca un progres pe plan legislativ în domeniu.

La elaborarea legii a fost avută în vedere legislația Uniunii Europene în vigoare la acea dată, precum și instrumentele juridice ale Consiliului Europei în domeniu care fac parte din acquis-ul Uniunii Europene.

Legea a fost modificată succesiv în anii 2006, 2008, 2013, 2017 și 2021, inclusiv pentru a asigura transpunerea în legislația națională a unor Decizii - cadru extrem de importante adoptate la nivelul Uniunii Europene: **Decizia-cadru 2003/577/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003** privind executarea în Uniunea Europeană a ordinelor de indisponibilizare a bunurilor sau a probelor, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 196 din 2 august 2003; **Decizia-cadru 2005/214/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005** privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce a sancțiunilor pecuniare, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 76 din 22 martie 2005, **Decizia-cadru 2006/783/JAI a Consiliului din 6 octombrie 2006** privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce pentru ordinele de confiscare, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 328 din 24 noiembrie 2006, **Decizia-cadru 2009/948/JAI a**

Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind prevenirea și soluționarea conflictelor referitoare la exercitarea competenței în cadrul procedurilor penale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L nr. 328/42 din 15.12.2009, **Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008** privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 327/27 din 5 decembrie 2008; **Decizia-cadru 2008/947/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008** privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești și al deciziilor de probațiune în vederea supravegherii măsurilor de probațiune și a sancțiunilor alternative, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 337/102 din 16 decembrie 2008; **Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009** de modificare a Deciziilor-cadru 2002/584/JAI, 2005/214/JAI, 2006/783/JAI, 2008/909/JAI și 2008/947/JAI, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 81/24 din 27 martie 2009 (denumită în continuare **Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009**), **Decizia-cadru 2009/829/JAI a Consiliului din 23 octombrie 2009** privind aplicarea, între statele membre ale Uniunii Europene, a principiului recunoașterii reciproce în materia deciziilor privind măsurile de supraveghere judiciară ca alternativă la arestarea preventivă, **Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului**, din 22 octombrie 2013, privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate, **Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014** privind ordinul european de anchetă în materie penală, articolul 5 din **Directiva (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016** privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în cadrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare.

De asemenea, prin completările aduse prin Legea nr. 51/2021, au fost adoptate normele de punere în aplicare a **Regulamentului (UE) 2018/1805 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 noiembrie 2018** privind recunoașterea reciprocă a ordinelor de indisponibilizare și de confiscare

Legea a fost republicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 411 din 27 mai 2019 ultimele modificări și completări fiind aduse prin Legea nr. 51/2021 publicată în Monitorul Oficial nr. 310 din 26 martie 2021.

2. Schimbări preconizate

Prin scrisoarea de punere în întârziere INFR(2021)2263, C(2022)2678 final din data de 19 mai 2022, transmisă Ministerului Afacerilor Externe, Comisia

Europeană a atras atenția Guvernului României cu privire la unele aspecte legislative, de transpunere a Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene, apreciind că unele articole din decizia-cadru nu ar fi complet sau corect transpuse. Termenul fixat pentru transmiterea răspunsului României era 19 iulie 2022.

Cu scrisoarea din data de 7 iunie 2022, Agentul Guvernamental pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene a solicitat prelungirea termenului de răspuns, având în vedere atât complexitatea aspectelor semnalate, cât și faptul că aspectele relevate au fost invocate pentru prima dată, deși legislația română de transpunere a Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI a fost supusă de două ori unor evaluări la nivelul Uniunii Europene, în cadrul cărora nu au fost semnalate deficiențele expuse în scrisoarea Comisiei Europene.

Comisia Europeană a acceptat prelungirea termenului de răspuns, cu două luni, până la data de 19 septembrie 2022.

Analizând aspectele invocate în scrisoarea de punere în întârziere, apreciem necesare intervenții legislative, în sensul modificării și completării unor dispoziții care reglementează mandatul european de arestare, care se regăsesc în Titlul III al prezentului act normativ.

Prin Decizia Curții Constituționale a României nr. 359 pronunțată în ședința din 26 mai 2022 (neredactată în prezent) s-a constatat că sintagma „*sub rezerva cazului prevăzut la alin. (6)*” cuprinsă în art. 57 alin. (5) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, precum și dispozițiile art. 57 alin. (6) din același act normativ sunt *neconstituționale*. În acest context, se impune modificarea normelor respective, pentru a fi puse în acord cu decizia Curții Constituționale.

Au fost aduse modificări și completări art. 19, după cum urmează:

În primul rând a fost modificat alineatul (2), pentru a clarifica situația în care persoana extradabilă dobândește calitatea de cetățean român, solicitant de azil sau beneficiar al statutului de refugiat ori al protecției subsidiare în România ulterior rămânerii definitive a hotărârii de extradare. A fost eliminată sintagma *se apreciază la data rămânerii definitive a hotărârii de extradare* întrucât a generat interpretări divergente în practica instanțelor de judecată investite cu soluționarea unor cereri de extradare. Modificarea acestei dispoziții, în sensul clarificării ei, este cu atât mai necesară în contextul agresiunii armate a Federației Ruse în Ucraina, context în care numărul de refugiați și de solicitanți de azil a crescut semnificativ și, totodată, având în vedere numărul crescut de persoane care trec granițele României, a crescut și numărul persoanelor date în urmărire internațională depistate de către autoritățile de frontieră române, unele dintre acestea fiind urmărite internațional chiar de către Federația Rusă.

De asemenea, având în vedere faptul că soluția legislativă propusă în cazul în care persoanele extradabile dobândesc, fie cetățenia română, fie o formă de protecție în România, este revizuirea hotărârii inițiale de extradare, au fost aduse completări în sensul introducerii a patru noi alineate, care reglementează procedura specifică de soluționare a acestor cauze. Procedura este derogatorie de la cea a revizuirii prevăzută în Codul de procedură penală, având în vedere caracterul particular al procedurii de extradare, astfel că au fost adăugate trei noi alineate, (3), (4), (5) și (6), pentru a reglementa această procedură.

A fost modificat alineatul (3) al articolului 43, cu scopul de a evita confuziile care au apărut în practica instanțelor de judecată cu privire la instituția arestării provizorii, care au apreciat, în unele cazuri, că arestarea provizorie în vederea extradării și arestarea provizorie în vederea predării trebuie să fie tratate în mod diferit. Modificările vizează clarificarea faptului că arestarea provizorie este o singură instituție juridică și că durata totală a acesteia, până la predare, nu poate depăși 180 de zile.

După articolul 55 a fost introdus un nou articol, 55¹, pentru a reglementa situația în care, în procedura de extradare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului constată încălcări ale drepturilor fundamentale, context în care soluția justă este ca hotărârea de extradare să nu mai fie pusă în executare. Or, singura cale procedurală posibilă, prin similitudine cu dispozițiile din Codul de procedură penală, este promovarea căii extraordinare de atac a revizuirii.

Au fost modificate prevederile alineatelor (5) și (6) ale articolului 57 cu scopul de a fi puse în acord cu decizia Curții Constituționale nr. 359 din 26 mai 2022, în sensul existenței unor reguli clare și previzibile cu privire la situația persoanei extradate în cazul duratei pentru care poate fi menținută în arest în vederea predării, inclusiv în cazurile în care aceasta nu este efectuată în termen util (inclusiv în cazurile de forță majoră).

A fost modificat alineatul 1 al articolului 84, în sensul că sintagma *măsuri de siguranță privative de libertate* a fost înlocuită cu sintagma *alte măsuri privative de libertate*. Noua reglementare are ca scop eliminarea posibilității emiterii unui mandat european de arestare în scopul executării doar a unor măsuri de siguranță privative de libertate. Modificarea își propune introducerea în domeniul de aplicare a măsurilor privative de libertate dispuse de instanță, inclusiv măsura de siguranță și are în vedere corelarea art. 84 cu art. 89 alin. (1) lit. d pct. iii (care se întemeiază toate pe existența unui mandat de arestare). Amintim faptul că, în hotărârea pronunțată la data de 1 iunie 2016 în cauza C-241/15, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că noțiunea „mandat de arestare” care figurează în articolul 1 din Decizia cadru 2002/584/JAI privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene, trebuie înțeleasă ca desemnând un mandat de arestare național preexistent și distinct de mandatul european de arestare.

Au fost aduse modificări la art. 89, alineatul (1), litera d) punctul ii), în sensul evitării interpretărilor divergente a duratei pedepsei pentru care se poate emite mandatul european de arestare împotriva unei persoane condamnate la o pedeapsă privativă de libertate, în sensul de a sublinia și clarifica faptul că acesta se va emite pentru partea din pedeapsă pe care persoana solicitată o are de executat, după deducerea perioadei arestării preventive, a arestului la domiciliu și/sau perioadei executate și nu pentru întreaga pedeapsă aplicată.

A fost modificat alin. (2) al articolului 105, pentru a da posibilitatea instanței române să se sesizeze din oficiu, în situațiile în care revocarea mandatului european de arestare este comunicată de către statul emitent după rămânerea definitivă de predare (cazuri în care informarea se transmite direct instanței române de executare).

Au fost aduse modificări la alin. (4) al art. 109, în sensul introducerii, în mod expres, a obligativității ca instanța care refuză executarea unui mandat european de arestare să se pronunțe și cu privire la aplicarea art. 28 alin. (3) din Legea nr. 141/2010 și, totodată, să solicite, de îndată, Biroului SIRENE adăugarea unui indicator de validitate la semnalarea din SIS. Precizările au fost introduse pentru evitarea unor eventuale omisiuni care ar putea avea loc în practică, cu consecințe asupra privării de libertate a unei persoane.

Au fost aduse modificări și completări la art. 113 (Predarea persoanei solicitate), în primul rând pentru a se asigura deplina concordanță cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. În acest sens, arătăm că, prin hotărârea pronunțată la data de 28 aprilie 2022, în cauza C-804/21 PPU, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a decis că articolul 23 alineatul (3) din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, trebuie interpretat în sensul că cerința unei intervenții a autorității judiciare de executare prevăzută de această dispoziție nu este îndeplinită atunci când statul membru de executare încredințează unui serviciu de poliție sarcina de a verifica existența unui caz de forță majoră, precum și respectarea condițiilor necesare pentru menținerea în detenție a persoanei care face obiectul mandatului european de arestare și de a decide, dacă este cazul, cu privire la o nouă dată a predării, indiferent dacă persoana respectivă are dreptul de a sesiza în orice moment autoritatea judiciară de executare pentru ca aceasta să se pronunțe asupra elementelor menționate mai sus.

Or, în cauza C-452/16 PPU Poltorak, Curtea de Justiție a clarificat deja că serviciile de poliție nu pot fi considerate autorități judiciare.

Astfel, au fost introduse modificări ale art. 113, pentru a evita orice confuzie cu privire la rolul autorităților polițienești în procedura de predare și orice suprapunere a activității acestora cu aceea a autorităților judiciare.

De asemenea, au fost introduse trei noi alineate, care reglementează în mod expres posibilitatea suspendării procedurii de predare, pentru motive umanitare, în cazuri grave (situație reglementată de art. 23 alin. (4) din Decizia cadru 2002/584/JAI privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene, dispoziții care trebuie să fie transpuse în mod clar).

Au fost aduse unele modificări art. 114 (Predarea amânată sau temporară), pentru a clarifica faptul că amânarea predării sau predarea temporară a persoanei solicitate în baza unui mandat european de arestare, atunci când este urmărită penal sau condamnată în statul de executare este o opțiune (astfel cum prevede Decizia-cadru 2002/584/JAI, care utilizează sintagma *poate [...] să amâne predarea*) și nu o obligație (sintagma folosită în legislația română fiind *predarea [...] se amână*).

Proiectul de lege aduce completări alin. (6) al articolului 118 (Tranzitul), în sensul că au fost incluse și persoanele care au drept de rezidență în România, alături de cetățeni, printre cele pentru care tranzitul poate fi refuzat sau supus unor condiții (astfel cum prevede, în mod expres, art. 25 alin. (1) din Decizia cadru nr. 2002/584/JAI).

Au fost aduse completări articolului 122 (Imunități și privilegii), în sensul introducerii și noțiunii de privilegii, pe lângă imunități, pentru a pune textul în deplin acord cu exprimarea folosită de legiuitorul european în articolul 20 din Decizia cadru 2002/584/JAI. Deși privilegiile erau incluse în denumirea marginală a articolului 122, noțiunea nu se regăsea în unele dispoziții din textul articolului 122, prin urmare a fost complinită această lipsă.

Alineatul (5) al articolului 235 a fost modificat și a fost adăugat un nou alineat (5¹), în sensul desemnării tuturor instanțelor de judecată sau, după caz, parchetelor (în funcție de faza procesuală) de a executa cereri de asistență judiciară internațională având ca obiect audierea prin videoconferință. În reglementarea inițială, competența aparținea în mod exclusiv curților de apel, respectiv parchetelor de pe lângă acestea. În contextul în care, ulterior adoptării reglementărilor existente, dotarea cu echipament de videoconferință a instanțelor din România s-a îmbunătățit semnificativ, având în vedere și necesitatea asigurării celerității procedurii (pentru a se evita, de exemplu, deplasarea persoanei audiate la sediul curții de apel, care în unele cazuri poate reprezenta o distanță semnificativă față de domiciliul său), s-a apreciat că o descentralizare a sistemului de executare a cererilor având ca obiect audierea prin videoconferință este o măsură necesară și utilă. De asemenea, s-a acordat competența de executare Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și Direcției Naționale Anticorupție, pentru infracțiunile de competența acestora.

După alineatul (7) al articolului 327¹ a fost introdus un nou alineat, cu scopul de a clarifica executarea cererilor de indisponibilizare și confiscare întemeiate pe Acordul Comercial și de Cooperare între Uniunea Europeană și Comunitatea

Europeană a Energiei Atomice, pe de o parte, și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pe de altă parte.

3. Alte informații

Secțiunea a 3-a

Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

1. Impact macro-economic

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

2. Impact asupra mediului de afaceri

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3. Impact social

4. Impact asupra mediului

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5. Alte informații Nu este cazul.

Secțiunea a 4-a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani) Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

- în mii lei (RON) -

Indicatori	Anul curent	Următorii patru ani				Media pe cinci ani
1	2	3	4	5	6	7
1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus, din care:						
a) buget de stat, din acesta:						
i. impozit pe profit						
ii. impozit pe venit						
b) bugete locale						
i. impozit pe profit						

c) bugetul asigurărilor sociale de stat: i. contribuții de asigurări						
2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care: a) buget de stat, din acesta: i. cheltuieli de personal ii. bunuri și servicii b) bugete locale: i. cheltuieli de personal ii. bunuri și servicii c) bugetul asigurărilor sociale de stat: i. cheltuieli de personal ii. bunuri și servicii						
3. Impact financiar, plus/minus, din care: a) buget de stat b) bugete locale						
4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare						
5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare						
6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificărilor veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare						
7. Alte informații						
Secțiunea a 5-a Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare						
3. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente						

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.			
4. Evaluarea conformității:			
Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.			
Denumirea actului sau documentului comunitar, numărul, data adoptării și data publicării	Gradul de conformitate (se conformează / nu se conformează)	Comentarii	
5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente			
6. Alte informații – Nu este cazul.			
Secțiunea a 6-a Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ Proiectul de act normativ a fost supus procedurii de transparență legislativă.			
1. Informații privind procesul de consultare cu organizațiile neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate Proiectul de act normativ nu a fost supus unor asemenea dezbateri.			
2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul proiectului de act normativ Proiectul de act normativ nu a fost supus unor asemenea dezbateri.			
3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care proiectul de act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative Proiectul de act normativ nu a fost supus unor asemenea dezbateri.			
4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente Proiectul de act normativ nu a fost supus unor asemenea dezbateri.			
5. Informații privind avizarea de către:			
a) Consiliul Legislativ			

b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării c) Consiliul Economic și Social d) Consiliul Concurenței e) Curtea de Conturi Proiectul prezentului act normative a fost avizat de Consiliul Legislativ prin avizul nr. 995/2022.	
6. Alte informații	
Secțiunea a 7-a Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normative	
1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ	
2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice	
3. Alte informații – Nu este cazul.	
Secțiunea a 8-a Măsuri de implementare	
1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale – înființarea unor noi organisme sau extinderea competențelor instituțiilor existente.	
2. Alte informații – Nu este cazul.	

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare, cu procedura de urgență prevăzută de art. 76 alin. (3) din Constituția României, republicată.

NICOLAE-IONEL CIUCĂ